

Katarzyna Baran

Formy działalności Biblioteki Głównej - gromadzenie i opracowanie zbiorów

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 2/2, 7-10

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Formy działalności Biblioteki Głównej - gromadzenie i opracowanie zbiorów

Zgodnie z obowiązującą ustawą o szkolnictwie wyższym „w skład uczelni wchodzi biblioteka główna, która jest ogólnouczelnianą jednostką organizacyjną o zadaniach naukowych, dydaktycznych i usługowych”¹. Biblioteka Główna Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach jest jednostką międzywydziałową, podlegającą bezpośrednio Prorektorowi ds. Nauki. Należy do grupy bibliotek szkół wyższych i „stanowi podstawę jednolitego systemu biblioteczno-informacyjnego uczelni [...], jest ogniwem ogólnokrajowej sieci dokumentacji i informacji naukowej oraz ogólnokrajowej sieci bibliotecznej”². Biblioteki uczelniane „służą potrzebom nauki i kształcenia, zapewniając dostęp do materiałów bibliecznych i zasobów informacyjnych niezbędnych do prowadzenia prac naukowo-badawczych oraz zawierających wyniki badań naukowych”³. Struktura Biblioteki Głównej AWF, zgodną z wykonywanymi działaniami, tworzą: Sekcja Gromadzenia i Opracowania Zbiorów, Sekcja Udostępniania Zbiorów z Wypożyczalnią Międzybiblioteczną, Sekcja Informacji Naukowej oraz stanowisko bibliotekarza systemowego.

Podstawowym założeniem polityki gromadzenia zbiorów w Bibliotece AWF jest zaspakajanie potrzeb naukowo-badawczych i dydaktyczno-informacyjnych pracowników naukowych oraz studentów. Dlatego Biblioteka gromadzi literaturę zgodną z prowadzonymi badaniami naukowymi, aktualnym stanem wiedzy oraz realizowanym w uczelni procesem dydaktycznym. Największy księgozbiór Biblioteki tworzą wydawnictwa z szeroko pojętej kultury fizycznej, wychowania fizycznego, sportu,

¹ *Ustawa o szkolnictwie wyższym z dnia 12 września 1990 r.* W: Dz.U. nr 65, poz. 385, rozdz. 2, art. 65.

² *Ibidem.*

³ *Ustawa o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 r.* W: Dz.U. nr 85, poz. 539, rozdz. 6, art. 21.

turystyki i rekreacji, nauk biomedycznych, rehabilitacji, pedagogiki, psychologii oraz socjologii. Nieco mniejszy, jednak sukcesywnie powiększany, zbiór stanowi literatura z zakresu hotelarstwa, nauk ekonomicznych, zarządzania, obronności. Stan księgozbioru w Bibliotece Głównej na dzień 31.12.2004 wynosił: 46335 wol. wydawnictw zwartych oraz 5703 wol. czasopism.

Głównym źródłem nabywania książek i wydawnictw kartograficznych jest ich zakup. Ze względu na ograniczone możliwości finansowe niewielki procent kupna stanowią pozycje zagraniczne. Sekcja Gromadzenia stara się najczęściej dokonywać zakupów bezpośrednio u wydawców, aby poprzez wynegocjowanie korzystnych rabatów nabyć w ciągu roku większą liczbę pozycji drukowanych. Bibliotekarzom w orientacji w nowościach wydawniczych pomagają katalogi wydawnictw, na bieżąco penetrowane witryny stron www wydawców, księgarń internetowych, związków i organizacji sportowych oraz przeglądanie „Przewodnika Bibliograficznego”, a także współpraca międzybiblioteczna w wymianie informacji o nowościach. Aby skrócić czas oczekiwania na wybrane pozycje, zamówienia wysyła się faksem lub pocztą elektroniczną.

Ważnym sposobem powiększania zbiorów są dary i wymiana międzybiblioteczna. W ostatnich latach w Bibliotece Głównej AWF zauważa się wzrost nabywania pozycji tymi drogami, a to dzięki systematycznie zwiększanej współpracy zarówno z bibliotekami państwowych, jak i niepaństwowych szkół wyższych w kraju i za granicą. Wymiana służy także promocji wydawnictw Akademii i przedstawianiu dorobku naukowego jej pracowników. Biblioteka w szczególności dba o jakość pozyskiwanego księgozbioru, dlatego stara się kontrolować nabywanie książek w ramach odkupienia za zagubiony egzemplarz.

Sekcja Gromadzenia rejestruje i opracowuje także egzemplarze nabywane z tzw. „środków na badania naukowe”. Pracownicy, którzy dokonują zakupu książek ze środków statutowych lub przyznanych grantów, są zobowiązani do zarejestrowania ich w Bibliotece, a tym samym włączenia do katalogu.

Dużą pomoc naukową dla czytelników stanowią czasopisma, które gromadzi się głównie w ramach prenumeraty, w mniejszej ilości w drodze darów i wymiany międzybibliotecznej. Zasada gromadzenia czasopism jest dążenie do ich kompletności i ciągłości prenumeraty oraz, co wynika z obserwacji i prowadzonych statystyk, częstotliwości korzystania przez czy-

telników z danego tytułu. Biblioteka stara się pozyskiwać jak największą liczbę tytułów czasopism naukowych i popularnonaukowych, bo właśnie w ten sposób najszybciej dociera do czytelnika informacja o najnowszych osiągnięciach nauki. Czasopisma zagraniczne pozyskiwane są w drodze przetargu, a ich prenumerata pokrywana jest ze środków własnych i dotacji. Periodyki polskie nabywa się poprzez umowę z dostawcą prasy, a tylko niektóre tytuły są prenumerowane bezpośrednio u wydawców. W ramach współpracy z bibliotekami uczelni krajowych i zagranicznych gromadzi się, w niewielkim zakresie, czasopisma na zasadzie wymiany.

CZASOPISMA POLSKIE

Rok	Sposób nabycia	Liczba tytułów
2004	prenumerata	113
	dar	24
	wymiana	21
2005	prenumerata	115
	dar	25
	wymiana	23

CZASOPISMA ZAGRANICZNE

Rok	Sposób nabycia	Liczba tytułów
2004	prenumerata	41
	dar	4
	wymiana	6
2005	prenumerata	41
	dar	4
	wymiana	6

Dbamy o wysoką jakość i efektywność pracy Sekcji Gromadzenia i Opracowania Zbiorów. Każdy typ dokumentu jest ewidencjonowany w odpowiedniej księdze inwentarzowej, tym samym powiększa wartość materialną księgozbioru Biblioteki. Opracowania formalnego i rzeczowego zbiorów dokonuje się w systemie komputerowym PROLIB. Opracowanie formalne odbywa się zgodnie z obowiązującymi normami i polega na wykonaniu opisu katalogowego danej pozycji. Podstawowymi elementami tego opisu są: nazwiska i imiona autorów, redaktorów

i opracowujących, tytuł i podtytuł, instytucja sprawcza, kolejność wydania, adres wydawniczy i rok wydania, opis fizyczny, seria wydawnicza, uwagi i numer ISBN/ISSN.

Opracowanie rzeczowe druków zwartych jest oparte na tablicach UKD (Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej) i według nich prowadzony jest katalog rzeczowy, który pomaga czytelnikom przy wyszukiwaniu literatury z konkretnej dziedziny wiedzy. UKD dzieli wiedzę na dziesięć podstawowych działów głównych (0-9: 0 Dział ogólny; 1 Filozofia. Psychologia; 2 Religia. Teologia. Religioznawstwo; 3 Nauki społeczne. Prawo. Administracja; 4 – pusty dział; 5 Matematyka. Nauki przyrodnicze; 6 Nauki stosowane. Medycyna. Nauki techniczne. Rolnictwo; 7 Sztuka. Rozrywka. Sport; 8 Językoznawstwo. Nauka o literaturze. Literatura piękna; 9 Archeologia. Prehistoria. Geografia. Biografie. Historia.

Opracowania rzeczowego czasopism dokonuje się wg własnej klasyfikacji przedmiotowej, która służy do prowadzenia katalogu przedmiotowego tych zbiorów. Są to działy: Nauka; Wydawnictwa naukowe; Wydawnictwa urzędowe; Prawo; Szkolnictwo wyższe; Wojsko; Bezpieczeństwo; Filozofia; Kultura, socjologia, praca; Psychologia; Oświata, pedagogika, wychowanie; Języki; Bibliotekoznawstwo, informacja naukowa; Nauki ekonomiczne, marketing, zarządzanie; Antropologia; Przyroda, biologia; Medycyna, higiena; Fizjologia; Biomechanika; Biochemia; Rehabilitacja, fizykoterapia; Turystyka, odpoczynek; Sport; Wychowanie fizyczne, kultura fizyczna.

Dzięki prowadzonym, równolegle z komputerową bazą danych, katalogom kartkowym Biblioteka zapewnia swym czytelnikom dotarcie do jak najpełniejszej informacji o swych zbiorach.

Katarzyna Baran